

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jana Kovářová

TVORBA PRACOVNÍCH LISTŮ

PRO VÝUKU V PRAKTICKÉ ŠKOLE JEDNOLETÉ

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci 4. 4. 2016

Poděkování:

Děkuji doc. PhDr. Michaele Prášilové, Ph.D. za její ochotu a velmi laskavý přístup při společných konzultacích a za odborné vedení mé bakalářské práce.

Dále děkuji Mgr. Marii Macíkové za návrhy a cenné rady z praxe, kterými přispěla při oponentuře návrhů pracovních listů.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Kovářová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Michaela PRÁŠILOVÁ, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Tvorba pracovních listů pro výuku v praktické škole jednoleté
Název v angličtině:	Creating worksheets for teaching in special annual school
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na tvorbu pracovních listů pro výuku v praktické škole jednoleté. Teoretická část práce se zabývá vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, objasňuje zásady tvorby pracovního listu, jeho význam a funkci ve výuce. Praktická část vysvětluje kontext výuky předmětu „Práce v domácnosti“ v praktické škole jednoleté i postup tvorby souboru pracovních listů do tohoto předmětu.
Klíčová slova:	Praktická škola jednoletá, vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vyučovací předmět Práce v domácnosti, pracovní list, školní vzdělávací program, výukové cíle, tematický plán
Anotace v angličtině:	This work focuses on creating worksheets for teaching in a one-year practical school. The theoretical part deals with education of pupils with special educational needs. It explains the basic principles of creation of the worksheet, its meaning and function in schooling. The practical part explains the context of the school subject “Housework” in a one-year practical school and a process of creating of worksheets for this school subject.
Klíčová slova v angličtině:	Key words: one-year practical school, education of pupils with special educational needs, school subject “Housework”, worksheet, School Educational Program, educational aims, lesson plan
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Tematický plán předmětu Práce v domácnosti Příloha č. 2 - Očekávané výstupy Příloha č. 3 – Vyplněné pracovní listy
Rozsah práce:	47 stránek
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

ANOTACE	4
ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	8
1.1 Podpůrná a vyrovnávací opatření	10
1.2 Profesní příprava mládeže se SVP	13
2 Tvorba pracovního listu	15
2.1 Zásady tvorby pracovního listu	16
2.2 Výukové cíle.....	18
PRAKTICKÁ ČÁST	20
3 Tvorba pracovních listů.....	20
3.1 Postup tvorby pracovních listů.....	21
4 Soubor pracovních listů.....	24
Pracovní list č. 1: BYDLENÍ – BYTOVÉ PROSTORY, JEJICH ÚČEL A VYBAVENÍ	25
Pracovní list č. 2: ÚKLID – ÚKLIDOVÉ POMŮCKY A ČISTICÍ PROSTŘEDKY	28
Pracovní list č. 3: NÁKUP A USKLADNĚNÍ POTRAVIN	31
Pracovní list č. 4: ÚDRŽBA ODĚVŮ - PRANÍ V PRAČCE	34
Pracovní list č. 5 – POKOJOVÉ ROSTLINY	37
Pracovní list č. 6: TŘÍDĚNÍ ODPADU.....	40
ZÁVĚR.....	43
ZKRATKY.....	44
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	45
PŘÍLOHY	
Příloha č. 1 - Tematický plán předmětu Práce v domácnosti	
Příloha č. 2 - Školní očekávané výstupy	
Příloha č. 3 – Vyplněné pracovní listy	

ÚVOD

Problematika podpůrného kurikula je mi blízká, jelikož pracuji několik let v praktické škole jednoleté a dvouleté jako asistentka pedagoga. Výuka v této škole je pro pedagogy velice náročná na přípravu. Výukový materiál je v praktické škole jednoleté (dále jen PrŠJ) značně limitován. Učebnice ani pracovní sešity do předmětu Práce v domácnosti pro tento typ škol nebyly vydány. Vyučující pedagog může využívat okopírovaných pracovních listů ze zdrojů určených pro jiný věk a jiné intelektové schopnosti žáků. Může čerpat z učebnic odborných učilišť nebo učebnic a pracovních sešitů základních škol. Bohužel z nich musí vybírat a kombinovat pouze určité části. Proto jsem se rozhodla, že svoji bakalářskou práci zaměřím na tvorbu pracovních listů.

Cílem bakalářské práce je vypracování souboru pracovních listů, který se stane nedílnou součástí výuky předmětu Práce v domácnosti. Soubor bude vytvořen na základě znalosti podmínek výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dle školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP) v konkrétní škole.

K tvorbě bakalářské práce je využíváno následujících metod a zdrojů: práce s odbornou literaturou, analýza kurikulárních dokumentů a učiva, deskripce a analýza podmínek školy pro výuku, syntéza, rozhovor s vyučujícím konkrétního předmětu a jím provedené expertní posouzení pracovních listů.

Předpokladem je, že pracovní listy budou sloužit žákům jako učební opora a výuková pomůcka, která co nejvíce zefektivní a zpřístupní učivo a to nejen žákům jedné konkrétní PrŠJ, pro kterou jsou pracovní listy dle platného ŠVP vytvořeny, ale i pro žáky jiných praktických škol jednoletých.

Práce je strukturovaná do dvou částí a kromě úvodu a závěru má pět kapitol.

Teoretická část systematicky objasňuje podstatné pojmy, které se vztahují k dané problematice. První kapitola se zabývá vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Popisuje, jaká jsou specifika tohoto vzdělávání, nastiňuje výchovně vzdělávací systém, přibližuje problematiku podpůrných a vyrovnávacích opatření a informuje o profesní přípravě mládeže se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP). Druhá kapitola sleduje problematiku pracovního listu, přičemž hlavní prostor je věnován zásadám jeho tvorby, jeho významu a funkci a dále pak vymezení učebních úloh a otázek v pracovních listech. Dále se kapitola věnuje výukovým cílům, požadavkům na tyto cíle a druhům taxonomií vzdělávacích cílů.

Praktická část podrobněji představuje praktickou školu jednoletou, charakterizuje předmět práce v domácnosti a zaměřuje se na vybraná témata a výukové cíle předmětu. Popisuje k čemu a jak přesně pracovní listy zpracovat a pak i jejich samotnou tvorbu.

Součástí práce je seznam zkratk i seznam použité literatury a zdrojů a tři přílohy obsahující tematický plán předmětu Práce v domácnosti, očekávané školní výstupy a vyplněné pracovní listy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Tato kapitola je zaměřena na stěžejní pojmy, které se vztahují k tématu vzdělávání žáků se SVP. Popisuje, jaká jsou specifika tohoto vzdělávání, nastiňuje výchovně vzdělávací systém a přibližuje problematiku podpůrných a vyrovnávacích opatření a poukazuje na profesní přípravu mládeže se SVP.

Právo na vzdělání patří mezi základní práva člověka. Někteří lidé však nejsou schopni své potřeby, které se týkají vzdělávání, uplatňovat bez problémů. „*Ideální by bylo nechápat postižení jako něco, čím člověk trpí, ale jako něco, čím se člověk stává jedinečným (používá se i termín „výjimečné děti“).*“ (Knotová a kol. 2014, s. 77) Význačným směrem moderní pedagogiky je pozornost o žáky, jež patří do skupiny nazývané výjimečné děti nebo děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o děti, které jsou handicapované tělesným, duševním, smyslovým nebo řečovým postižením, popř. sociokulturně znevýhodněným prostředím a také děti, které jsou zvláště nadané. (Průcha, 2013, s. 167)

Jak píše Slowík (2007): „*Snížená úroveň rozumových schopností může vyvolat předsudek, že vzdělávání osob s mentálním postižením není efektivní a smysluplné.*“ Dodává, že doba, kdy bylo vzdělávání těžce handicapovaným lidem zavržováno pod zástěrkou „*osvobození od povinnosti vzdělávat se*“, je stále v naší paměti. Bohužel nešlo o žádnou úlevu, ale o odepření práva na vzdělání, které platí pro všechny lidi bez výjimky. Říci o někom, že je „*nevzdělatelný*“ nebo „*nevychovatelný*“ by znamenalo omezení možnosti rozvoje jeho osobnosti a taktéž úmyslné snížení jeho lidské důstojnosti. Tyto dva pojmy již ve slovníku speciální pedagogiky ani v legislativě nenajdeme. (Slowík, 2007, s. 115)

V §16 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. je uvedeno, že: „*Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.*“

Posudek o tom, že má žák, či student speciální vzdělávací potřeby, má v kompetenci školské poradenské zařízení. Žáci se zdravotním postižením mají právo na vzdělávání, které

je upraveno obsahem, formami a metodami, které jsou vhodné pro jejich vzdělávací potřeby a které jsou schopni zvládnout. Taktéž mají právo na odpovídající podmínky, poradenskou službu školy a školského poradenského zařízení. Při přijímacích řízeních ke vzdělávání a při jeho ukončování se pro žáky se zdravotním postižením se zvolí takové podmínky, které jsou pro jejich potřeby vhodné. Ředitel školy je oprávněn žákům nebo studentům se zdravotním postižením prodloužit délku středního a vyššího odborného vzdělávání studia až o dva školní roky. (Bartoňová, Vítková, 2007, s. 45)

Do kategorie žáků se SVP patří osoby, které mají:

- **Zdravotní postižení** - mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, řečové vady, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.
- **Zdravotní znevýhodnění** - zahrnuje zdravotní oslabení, dlouhodobou nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy, které mají na svědomí poruchy učení a chování, což musí být bráno v potaz při vzdělávání.
- **Sociální znevýhodnění** - rodinné klima s nízkým socioekonomickým statusem, ovlivnění sociálně patologickými jevy. Dále sem patří nařízená ústavní výchova, uložená ochranná výchova, azylanti, osoby, jež mají doplňkovou ochranu a účastníky řízení o udělení azylu v ČR. (Valenta, Petráš a kol., 2012 b, s. 19 – 21)

Renotiérová a kol. (2004, s. 99) uvádějí, že: „*Speciálními školami jsou základní speciální školy a střední speciální školy, přičemž vzdělání získané v těchto školách je rovnocenné vzdělání získanému v základní respektive střední škole. Speciálními školami jsou také odborná učiliště a praktické školy.*“

Ve vyhlášce MŠMT 73/2005 Sb. § 3 se uvádí, že v naší republice existují tyto základní formy vzdělávání a to:

- 1) individuální integrace,
- 2) skupinová integrace,
- 3) vzdělávání na škole, která je samostatně zřízená pro žáky se zdravotním postižením
- 4) kombinací uvedených forem

Dále se ve vyhlášce píše, že ředitel školy je oprávněn rozhodnout o tom, zda bude žák zařazen do některé z forem speciálního vzdělávání. Vychází z doporučení školského poradenského zařízení. K tomuto rozhodnutí je vždy nutný souhlas zákonného zástupce žáka, což znamená, že v poslední fázi rozhoduje o formě vzdělávání právě on.

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 § 5 rozlišuje tyto typy speciálních škol:

- „a) mateřská škola pro zrakově postižené, základní škola pro zrakově postižené, střední škola pro zrakově postižené, konzervatoř pro zrakově postižené,*
- b) mateřská škola pro sluchově postižené, základní škola pro sluchově postižené, střední škola pro sluchově postižené,*
- c) mateřská škola pro hluchoslepé, základní škola pro hluchoslepé,*
- d) mateřská škola pro tělesně postižené, základní škola pro tělesně postižené, střední škola pro tělesně postižené,*
- e) mateřská škola logopedická, základní škola logopedická,*
- f) mateřská škola speciální, základní škola praktická, základní škola speciální, odborné učiliště, **praktická škola,***
- g) základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení, základní škola pro žáky se specifickými poruchami chování,*
- h) mateřská škola při zdravotnickém zařízení, základní škola při zdravotnickém zařízení, základní škola speciální při zdravotnickém zařízení.“*

1.1 Podpůrná a vyrovnávací opatření

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají nárok na tzv. podpůrná a vyrovnávací opatření při vzdělávání. Jedná se o bezplatné poskytování takových opatření, která pomohou žákovi naplnit jeho vzdělávací potenciál.

Podle vyhlášky MŠMT č. 73/2005 jsou vyrovnávacími opatřeními speciálně pedagogické metody a postupy, které jsou vhodné pro vzdělávací potřeby žáků se sociálním znevýhodněním, dále se jedná o individuální podporu ve výuce a přípravě na výuku. Tyto opatření také nabízí využívání poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení. Dle doporučení je vypracován individuální vzdělávací plán a je zajištěna služba asistenta pedagoga. Tyto opatření zajišťuje škola dle pedagogického posouzení vzdělávacích potřeb žáka, výsledků jeho vzdělávání, popřípadě se spolupracuje se školským poradenským zařízením. Podpůrným opatřením se rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání. Dále se jedná o kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktický materiál. Tyto opatření zajišťují poskytnutí pedagogicko-psychologické služby a služby asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině a jiné úpravy organizace vzdělávání, které by zohledňovaly speciální vzdělávací potřeby žáka se zdravotním postižením.

V následujícím textu jsou objasněny některé pojmy, týkající se podpůrných a vyrovnávacích opatření.

Školní poradenství

Rozvoj poradenství probíhal od padesátých let 20. století. Služby byly především zaměřeny na profesní poradenství. Později na školách vznikla funkce výchovného poradce, v jehož kompetenci byla pomoc problémovým a talentovaným žákům a taktéž pomoc při výběru profese. V 70. – 80. letech se rozrostla služba pedagogicko – psychologických poraden v okresních městech. V roce 2005 se díky legislativním změnám vytvořily a rozšířily poradenské týmy ve školách a vytvářela se školní poradenská pracoviště. (Knotová a kol., 2014, s. 9)

Speciálně pedagogická centra a taktéž pedagogicko- psychologické poradny usilují o co nejvhodnější podporu pro děti se zdravotním postižením a to nejen ve vzdělávacím procesu, ale i při včleňování do společnosti (Valenta, Petráš a kol. 2012, s. 20) Cílem vyšetření je zjistit příčiny nesnázi dítěte, eventuálně školních nezdarů nebo poruch chování. Při vyšetření se neusiluje pouze o nahromadění údajů o dítěti a vyřčení diagnózy, ale především jde o nalezení vhodných metod pro práci s dítětem a vytvoření vhodného prostředí pro úspěšnost dítěte. (Jucovičová a kol., 2009, s. 15)

Ve Školském zákoně 561/2004 Sb. § 16a odst. 3 je uvedeno: „Výsledkem poradenské pomoci školského poradenského zařízení jsou zejména zpráva a doporučení. Ve zprávě školské poradenské zařízení uvede skutečnosti podstatné pro doporučení podpůrných opatření. V doporučení uvede závěry vyšetření a podpůrná opatření prvního až pátého stupně, která odpovídají zjištěným speciálním vzdělávacím potřebám a možnostem dítěte, žáka nebo studenta, a to včetně možných kombinací a variant podpůrných opatření a způsobů a pravidel jejich použití při vzdělávání.“

Mezi poradenské služby ve škole patří výchovný poradce a školní metodik. Do školního poradenského pracoviště patří výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog, školní psycholog. Za poradenské služby ve škole zodpovídá ředitel školy. Pomoc těchto služeb je bezplatná. Náplní služby je prevence sociálně patologických jevů, předcházení školních nezdarů, poradenství zaměřené na profesní přípravu, podpora při integraci a inkluzi atd. Do školského poradenského zařízení patří školská pedagogická zařízení, což jsou pedagogicko-psychologické poradny (PPP), speciálně - pedagogická centra (SPC), střediska výchovné péče. (Knotová a kol., 2014, 15 - 20)

Individuální vzdělávací plán

Vzdělávání žáků podle individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP) upravuje § 18 zákona č. 561/2004 Sb., kde je stanoveno, pro koho je IVP určen, následně potom § 6 odst. 1 až 9 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, kde je ustanoven obsah IVP. (Valenta, Petráš a kol., 2012 b, s. 23)

Zormanová (2014) uvádí: „*Individuální vzdělávací plán slouží ke stanovení cílů výuky pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy, který nezvládá plnit cíle stanovené pro ostatní žáky ve třídě.*“ (Zormanová, 2014, s. 89). Dále autorka poznamenává, že IVP vzniká podle ŠVP konkrétní školy, dle úsudků školského poradenského zařízení, někdy i dle vyjádření praktického lékaře pro děti a dorost nebo jiného odborníka a dle projevu zákonného zástupce nebo plnoletého žáka. Jedná se o platný dokument, který opatřuje speciálně vzdělávací potřeby žáka. Za jeho zpracování odpovídá ředitel školy, který s tímto dokumentem seznámí zákonného zástupce žáka nebo plnoletého žáka, který svým podpisem potvrdí svůj souhlas. (Zormanová, 2014, s. 89).

Zelinková (2007) tvrdí, že díky IVP může žák fungovat dle svých možností, svým tempem, aniž by se musel ohlížet na učební osnovy a srovnávat se se spolužáky. Dále podotýká (tamtéž, 2007, s. 172), že IVP: „...*není překážkou k dalšímu vzdělávání, ale pomůckou k lepšímu využití předpokladů. Má též hodnotu motivační.*“

Tvorba IVP má určitý průběh. Pokud učitel nebo rodič rozpozná potíže žáka, následuje rozhovor se zákonnými zástupci, při němž se doporučí vyšetření žáka u odborníků. Po vyšetření v poradenském zařízení získají rodiče zprávu, kterou předávají učitel. Na základě tohoto vyšetření mohou rodiče žádat o IVP. Pokud ředitel IVP schválí, je vytvořen vybraným učitelem. (Zikl, 2011 a, s. 62)

Podmínkou vytvoření hodnotného IVP a jeho zavedení do vyučovacího procesu je využití takových podkladů, které pochází z důležitých a závažných zpráv o dítěti. Je nevyhnutelné, aby se čerpalo z více zdrojů, čímž by se mělo vyhnout nežádoucímu zkreslení problému a tím ke špatnému posouzení požadavků dítěte. (Jucovičová a kol. 2009, s. 13)

Kontrola IVP bývá v pravidelných časových úsecích. Dochází k obměně či k doplnění dle funkčnosti zavedených vzdělávacích opatření a výsledků, jakých žák/student docílil. (Černá, 2008, s. 169)

Asistent pedagoga

Dle vyhlášky MŠMT 147/2011 Sb. § 7 patří mezi hlavní činnosti asistenta pomoc pedagogickým pracovníkům školy ve výchově a vzdělávání, v komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků. Napomáhá žákům při adaptaci na školní prostředí, při výuce i přípravě na výuku a u žáků s těžkým handicapem při sebeobsluze a pohybu.

Uzlová (2010) upozorňuje, že práce asistenta je vhodná pro člověka, který nemá problém s komunikací, je tvořivý, přizpůsobivý, způsobilý pracovat v týmu, má solidní jednání, je dobrosrdečný k lidem, zásadový. Asistent dostává od učitele návrhy na činnost a na přípravu účelných pomůcek. Společně by pak měli vytvořit takové podmínky ve výuce, aby se začleněný žák mohl včlenit do činnosti celé třídy. Stejná autorka v knize poznamenává (tamtéž, 2010, s. 45), že: *“...na rozdíl od osobního asistenta není (neměl by být) asistent pedagoga „k ruce“ pouze začleněnému žákovi, ale je vedle učitele dalším pedagogickým pracovníkem, který pomáhá zajišťovat plynulý chod výuky, spolupracuje s učitelem a po domluvě s ním věnuje svou pozornost podle potřeby také ostatním žákům ve třídě.“*

Práci asistenta pedagoga může vykonávat osoba, která je způsobilá právně jednat, je bezúhonná a je odborně způsobilá. (Valenta, Petráš a kol., 2012 a, s. 10)

1.2 Profesionální příprava mládeže se SVP

Žáci, kteří absolvují základní školu, tj. i žáci ze ZŠ praktické, mohou pokračovat ve studiu na kterékoliv střední škole, jestliže splní podmínky na přijetí. Většina žáků ze ZŠ praktické využívá studium na středních školách, které vyhovují jejich možnostem. Jedná se o odborné učiliště nebo praktickou školu.

Odborné učiliště

Tento typ školy je doporučen pro absolventy ZŠ praktické. Odborné učiliště nabízí nižší střední odborné vzdělání v různých učebních oborech dle upravených učebních plánů. Studium trvá dva nebo tři roky a je ukončeno získáním výučního listu. (Bendová, Zíkl, 2011, 41) Michalík (2004) píše, že odborné učiliště nabízí přípravu: *„pro výkon jednoduchých činností žáků, kteří jsou schopni samostatně pracovat, ale jejichž pracovní a společenské uplatnění musí být řízeno jinými osobami.“* (Michalík, In Renotiérová, Ludíková 2004, s. 100)

Praktická škola jednoletá

Praktické školy nabízí střední vzdělávání pro žáky, kteří mají různý stupeň mentálního handicapu. Hlavním posláním je dát možnost žákům, aby si doplnili a rozšířili vědomosti a

dovednosti získané na základní škole a naučit je jednoduché činnosti pro profesní oblast i pro každodenní život. Studium je určeno chlapcům i dívkám, žákům s ukončenou povinnou školní docházkou v základní škole speciální, základní škole praktické, případně v základní škole. Délka studia je 1 rok. Vzdělávání probíhá v denní formě. Studium je ukončeno závěrečnou zkouškou a absolventům je vydáno vysvědčení o závěrečné zkoušce. Po absolvování praktické školy jednoleté se mohou žáci dle svých možností a schopností uplatnit v oblasti služeb a výroby, nebo v chráněných pracovištích. Ve výuce je kladen důraz na vytvoření pozitivního vztahu k práci. Žáci jsou vedeni ke zdravému životnímu stylu. Důraz je kladen na komunikační dovednosti a na dosažení co největší samostatnosti u žáka, čímž se posílí jeho sociální integrace. (RVP pro obor vzdělání praktická škola jednoletá, 2009)

Profesní příprava má za cíl poskytnout žákům rozšíření teoretických a praktických dovedností, předat jim jádro odborného vzdělání, naučit je manuálními dovednostmi pro konkrétní profesi, které mohou využít po absolvování školy. Je předpoklad, že si absolventi praktické školy jednoleté vyhledají takové pracoviště, které vyhovuje jejich individuálním schopnostem. Většinou se jedná o chráněné pracoviště – chráněné dílny (Franiok, 2008, s. 68)

V první kapitole bylo vysvětleno téma, které se týká vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, problematiky podpůrných a vyrovnávacích opatření a profesní přípravy mládeže se SVP. Jelikož cílem mé bakalářské práce je vytvoření souboru pracovních listů, další kapitola se zaměří na pracovní listy a to především na zásady jejich tvorby, význam a funkci a na učební úlohy a otázky.

2 Tvorba pracovního listu

Druhá kapitola popisuje tvorbu pracovního listu (dále jen PL), přičemž hlavní prostor je věnován zásadám jeho tvorby, jeho významu, funkci a dále pak vymezení učebních úloh a otázek v PL, taxonomie úloh a provázanost učebních úloh na výukové cíle.

Co to je PL uvádí více autorů. Např. Lepil (2010) píše: „*Pracovní sešity, popř. pracovní listy jsou obvykle zpracovány v návaznosti na konkrétní učebnici. Obsahují úlohy a pokyny pro individuální práci žáků při prohlubování a upevňování učiva a pro samostatnou experimentální činnost ve výuce, popř. i doma. Pracovní sešit zahrnuje učivo za určité období, popř. za celý ročník.*“ (Lepil, 2010, s. 29)

Pracovní list má ve výuce rozmanité využití. Dle Frýzové (2014) slouží především:

- *k motivaci žáků* – lze upoutat žáka grafickým uspořádáním,
- *k aktivizaci žáků* - svými vlastnostmi podpoří aktivní činnost žáků, při které použijí svoje vědomosti a dovednosti,
- *k posilování samostatnosti žáků* - způsob práce si žák vybere sám, k některým úlohám je nezbytné získávání zpráv pomocí internetu, knih, encyklopedií,
- *k záznamu nových informací* - obzvláště při expoziční metodě mohou žáci pohotově a uspořádaně zapisovat nové informace,
- *k procvičování a fixaci probraného učiva* – k opakování učiva, které je třeba procvičit, aby je žáci zvládli na požadované úrovni,
- *k individualizaci a diferenciaci přístupu k žákům* – žákům je umožněno, aby pracovali podle svého tempa, žákům se specifickými potřebami se upravuje obtížnost pracovního listu změnou typu a rozsahu pracovních úloh,
- *jako prostor pro tvůrčí činnost učitele* – dává učiteli příležitost vypracovat takové učivo, které nelze v učebnici najít, které dělá žákům problém a které je pro konkrétní region specifické
- *jako diagnostický prostředek pro učitele* – odhaluje učiteli, se kterým učivem má žák nesnáz, jakým způsobem řeší úlohy a jaký přístup má žák k učivu a samostatné práci,
- *jako prostředek pro sebehodnocení žáka* – žák hodnotí svůj způsob práce, srovnává svoji práci se spolužáky
- *jako zpětná vazba pro rodiče* – jak je žák způsobilý plnit úkoly, co se žák ve škole učí, jaké jsou požadavky učitele na zvládnutí učiva (Frýzová, 2014, s. 48)

Zikl a kol. (2011) rozlišují čtyři kategorie PL:

1. *Didaktizované pracovní listy*: Učivo je v nich didakticky zformulováno. Dělí se na dvě skupiny: a) listy, které pomáhají k utřídění učiva, porozumění kontextu
b) listy, které pomáhají k prohloubení a upevnění učiva.
2. *Předtištěný text*: Tyto listy jsou využity pouze ke zpětné vazbě, jestli si žák učivo osvojil, jaké učivo dělá potíže.
3. *Omalovánky a vystřihovánky*: Listy obsahují obrázky určené pro další práci žáků. Slouží jako motivační pomůcka, k utřídění a upevnění učiva, pomáhají v mezipředmětových spojitostech, na procvičení psychomotorických dovedností.
4. *Návody, technologické postupy*: Není to typický pracovní list, který určitým způsobem předává učivo, nýbrž jde o instrukce, díky nimž žák vytvoří např. nějaký výrobek nebo udělá určitou činnost. (Zikl a kol., 2011 b, s. 90-92)

2.1 Zásady tvorby pracovního listu

PL je didaktickou pomůckou sloužící žákům ve výuce a tudíž by měl být vytvořen podle určitých zásad, aby práce s ním žákům vyhovovala.

Zikl a kol. doporučují při tvorbě dbát na tyto zásady: Především zvolíme jen to nejdůležitější (vybereme podstatné věci). Bereme zřetel na cílovou skupinu (dle věku přizpůsobujeme rozměr písma a volného místa pro doplňování.). Vybereme vyhovující písmo (pro pracovní listy je nejvhodnější bezpatkové písmo např. Arial). Pokud je list vkládán do folie, musí mít výraznější písmo a linky. Při tvorbě myslíme na to, zda bude list pouze jednostranný či oboustranný, barevný či černobílý. Pro kontrolu list vytiskneme, uděláme kopii a dle potřeby vyzkoušíme i ve fólii. (Zikl a kol., 2011 b, 93)

Důležitá je grafická korektura, nesmějí být přehlceny informacemi a měly by svým obsahem zaujmout žáky. Učitel si musí uvědomit, zda bude žáky s PL seznamovat on sám a tudíž k tomu předá i důležité informace, nebo zda všechny potřebné pokyny žáci naleznou přímo v těchto listech. (Kyriacou, 2012, 43)

Práce s PL patří do metody slovní, neboli do metody práce s učebním textem. Jak píše Švec (1998): „*K významným zdrojům informací, ale i úloh, instrukcí a problému patří text. Učení z textu je obvykle chápáno jako proces zpracování a popř. i využití informací přenášených didaktickým (tj. pro účely učení přizpůsobeným) nebo odborným textem.*“ (Švec, 1998, s. 52) Autor Švec dodává, že učení z textu lze vidět jako druh učení nebo jako výukový postup, jehož základem je aktivní a samostatná práce žáků. Žák si díky textu (například

učebnice, pracovního sešitu apod.) připomíná a opakuje poznatky a ke své následující činnosti získává důležité poznatky, ale i motivy. (Švec, 1998, s. 52)

O práci s textem přehledně píše autorky Vališová, Kasíková a kol. (2007). Rozlišují význam **reproduktivní**, což znamená, že žák získává poznatky, které obsahuje text. Druhý význam je **produktivní**, čímž rozumíme, že text je podporou pro tvůrčí činnost žáka a to tím, co obsahuje (rozluštění otázek, o kterých se v textu píše), tím, jaké je jeho vypracování (např. způsob uspořádání učebnice, formální zhotovení) a tím, že text je tvořen samotným žákem (psaní zadaného úkolu). (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 199)

Učební úlohy a otázky v pracovním listu

Učebními úlohami se nazývají činnosti připravené učitelem, které se provádí s jeho účastí nebo bez ní. Řadíme mezi ně praktická cvičení, řešení problémů, činnost s pracovními listy, práce na počítači a jiné. (Kyriacou, 2012, s. 80)

Zormanová (2014) vymezuje učební úlohy jako „*pedagogické situace, které představují příležitosti k učení, přímo žáky k učení vyzývají a podněcují a vedou je k danému výukovému cíli. Pomocí učebních úloh směřujeme žáka od jeho nevědomosti k vědomostem.*“ (Zormanová, 2014, s. 177)

Pracovní úlohy by měly mít určité parametry. Žákovo přijetí učební úlohy ovlivní stimulační (motivační) parametr. Motivační vliv se zakládá na tom, že u žáka dojde k zájmu o nové poznání pomocí řešené úlohy. Regulační parametr je proces, ve kterém se vede žákova učební činnost. Lze sem zahrnout i rozsah samostatné práce žáka při vypracování učebních úloh. Operační parametr ukazuje, jakými myšlenkovými operacemi došel k vyřešení úlohy. (Zormanová, 2014, s. 184)

Při tvorbě souborů učebních úloh je třeba vycházet z obecného třídění, které uvádí jejich typy. Uspořádání učebních úloh dle náročnosti poznávacích operací, které jsou nutné při jejich řešení, utřídila Töllingerová. Úlohy jdou chronologicky podle stoupající náročnosti.

1. Úlohy vyžadující pamětní reprodukci – do této kategorie patří takové učební úlohy, při nichž si žák např. vybavuje z paměti určité celky a ty pak následně reprodukuje. Začínají převážně slovy: Jak zní? Definujte! Co platí?

2. Úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatkem – k těmto úlohám jsou nutné jednoduché myšlenkové operace např. analýzu a syntézu. Převážně jsou formulovány slovy: Vyjmenujte druhy....! Porovnejte! Rozdělte podle!

3. Úlohy vyžadující složité myšlenkové operace s poznatky – tato kategorie úloh již vyžaduje náročné myšlenkové operace. Jsou to dedukce, interpretace, verifikace apod. Jejich formulace zní: Zdůvodněte, k čemu je to dobré! Dokažte, ověřte správnost!

4. Úlohy vyžadující sdělení poznatků – tyto úlohy potřebují ke svému řešení mimo myšlenkových operací i písemnou formulaci a to nejen výsledku, ale i o tom jak vše probíhalo a jaké byly podmínky a fáze. Jejich zadání zní: Vypracujte přehled, zprávu, nakreslete schéma, apod.

5. Úlohy vyžadující tvořivé myšlení – k těmto úlohám je nutný tvořivý přístup, který vyplývá ze znalostí předchozích operací a díky němu dospět k novým závěrům. Převážně začínají formulací: Vymyslete praktický příklad! Navrhněte řešení! (Kalhous, Obst, 2001, s. 109- 110)

Otázky lze rozlišovat dle toho, jaký vztah má otázka k učivu a k učební situaci. Mohou to být otázky související výhradně s učivem, či s vedením některé učební situace. Dále se může jednat o otázky související s úkoly, které směřují k výchově nebo otázky související s vytvořením atmosféry ve výuce. Může se také jednat o otázky související s konkrétní osobou. Tvůrci učebních otázek a úkolů musí brát zřetel na to, aby otázku vyjadřovali správně, výstižně, jednoznačně a zřetelně. Otázkou by měly žáky namotivovat a vést k intenzivní činnosti. Je nutné, aby dbali na racionální a předmětový směr otázek a usilovali o účelnost otázek. (Vališová, Kasíková, 2007, s. 228)

Učební úlohy a jejich zadání velmi úzce souvisejí s výukovými cíli a při tvorbě pracovních listů se na tuto skutečnost musí dbát.

2.2 Výukové cíle

Důležitým aspektem ve vyučování jsou výukové cíle. Pracovní listy by měly korespondovat s těmito cíli, měly by z těchto cílů vycházet a měly by sloužit jako prostředek zpětné vazby, jejíž pomocí pedagog zjistí, zda byl cíl splněn.

Skalková (1999) charakterizuje výukový cíl jako „*zamyšlený a očekávaný výsledek, k němuž učitel v součinnosti se žáky směřuje. Tento výsledek je vyjádřen ve změnách, jichž se prostřednictvím vyučování dosahuje ve vědomostech, dovednostech, vlastnostech žáků, v utváření jejich hodnotové orientace i v jejich osobnostním rozvoji.*“ (Skalková, 1999, s. 106)

Kalhous a Obst (2001) upozorňují, že pokud mají být cíle výuky vodítkem žáků při učebních činnostech, je nutné, aby splňovaly tyto zásadní vlastnosti: komplexnost – což znamená, aby učební cíl zahrnoval změny, ke kterým má dojít u žáků nejen v oblasti vzdělávací, ale i v oblasti postojové a výcvikové. Konzistentnost – čímž se vyjadřuje

podřízenost nižších cílů cílům vyšším. Nejobecnější cíl si můžeme představit na vrcholu pyramidy a postupně k základně jsou cíle konkrétnější. Kontrolovatelnost – znamená, že vymezený cíl má vyjadřovat jaké činnosti nebo jakého výkonu žák dosáhne v určité etapě. Přiměřenost – z čehož vyplývá, že se stanovují takové cíle, které jsou náročné, ale zároveň i splnitelné. (Kalhous, Obst, 2001, s. 77 - 79)

Při určování výukových cílů jsou pro pedagogy vhodným pomocníkem **taxonomie cílů**. V současné době je v odborné literatuře publikována řada taxonomií výukových cílů. Jak píše Obst (2006) nejznámější taxonomií je Bloomova taxonomie – v kognitivní oblasti. Je složena ze šesti hierarchicky seřazených kategorií cílů, které jsou označeny jako:

Znalost (zapamatování): jedná se znovupoznání a znovuvybavení vědomostí a jejich reprodukci. Vyjadřuje se aktivními slovesy: definovat, doplnit, napsat, opakovat apod.

Porozumění: jde o pochopení a možnost využití. Vyjadřuje se aktivními slovesy: objasnit, vysvětlit, vypočítat, změřit apod.

Aplikace: u této kategorie dochází k transferu učení do případů, které jsou pro jedince nové (problémů). Vyjadřuje se aktivními slovesy: aplikovat, navrhnout, použít, prokázat apod.

Analýza: se definuje jako způsobilost rozložit sdělení na prvky a části, ale také seskládání myšlenek, které jsou sděleny. Vyjadřuje se aktivními slovesy: analyzovat, provést rozbor, rozdělit, specifikovat apod.

Syntéza: jedná se o schopnost komponovat prvky a části v celek. Vyjadřuje se aktivními slovesy: klasifikovat, skládat, organizovat, navrhnout apod.

Hodnotící posouzení: vymezuje se jako schopnost odhadnout význam myšlenek, dokladu, postupu. Vyjadřuje se aktivními slovesy: obhájit, prověřit, vyvrátit, zdůvodnit apod.

Při vytváření souboru úloh musí být v jeho složení zohledněna náročnost cíle, k jehož dosažení soubor slouží. Je třeba respektovat určité pedagogické zásady, obzvláště pak zohlednit vzdělávací potřeby každého žáka. Vzhledem k cílové skupině žáků se SVP, budou vytvořeny pracovní listy, které budou na nižších úrovních Bloomovy taxonomie, což je pro tyto žáky to nejlepší.

PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem této bakalářské práce je vytvoření souboru PL do předmětu Práce v domácnosti pro Praktickou školu jednoletou. Vypracované pracovní listy by měly sloužit k naplňování cílů výuky, které jsou uvedeny v ŠVP pro konkrétní PrŠJ.

Aby byl cíl bakalářské práce splněn, je zapotřebí v praktické části provést:

1. rozhovor s vyučujícím a společně vybrat vhodná témata pro zpracování do pracovních listů,
2. prostudovat ŠVP a zaměřit se na konkrétní výstupy (výukové cíle),
3. analyzovat dostupné studijní materiály a práci žáků,
4. dle zásad tvorby pracovních listů vytvořit soubor PL.

3 Tvorba pracovních listů

Soubor PL bude vytvořen do předmětu **Práce v domácnosti** pro konkrétní praktickou školu jednoletou, kde se žáci vyučují podle ŠVP zpracovaného podle RVP pro obor vzdělání praktická škola jednoletá 78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“. Tato praktická škola jednoletá je součástí organizace zřízené Jihomoravským krajem, jejíž celý název je Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola, příspěvková organizace. Praktická škola jednoletá poskytuje vzdělání žákům s lehkým, se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, autismem a vícečetným postižením. V letošním roce ji navštěvuje 5 žáků. Vzdělání je ukončeno závěrečnou zkouškou. Dokladem o dosažení stupně vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce. Závěrečná zkouška se skládá z ústní teoretické zkoušky a z praktické zkoušky z odborných předmětů.

Předmět práce v domácnosti má dle učebního plánu dotaci 3 vyučovací hodiny týdně. Standardní délka vyučovací hodiny je 45 minut. Dle učebních osnov je tento předmět v kategorii vzdělávacích oblastí zařazen do odborného vzdělávání. Vyučující zhotoví na začátku školního roku tematický plán (viz příloha č. 1), který vznikne rozpracováním osnov. Vyučující si rozvrhne jednotlivé tematické celky a rozpracuje je na témata jednotlivých vyučovacích jednotek a doplní je o časové údaje po jednotlivých měsících. Ke každému tématu je dle ŠVP vypracovaný školní výstup (výukový cíl). Do vzdělávacího obsahu vyučovacích předmětů nejsou zařazena průřezová témata. Žáci by měli získat základní vědomosti, pracovní dovednosti a návyky potřebné v běžném životě. Při praktické výuce žák vychází z teoretického základu. Předmět je rozdělen na dvě výukové oblasti:

1. Provoz a údržba domácnosti: Žáci se seznamují s možnostmi bydlení, funkcí bytu a jeho vybavením. Osvojují si jednoduchou obsluhu elektrických spotřebičů, úklid v domácnosti, jaké používat pomůcky a jak zacházet s čisticími prostředky. Učí se zvládnout základní údržbu oděvů a prádla. Jsou vedeni k péči o pokojové rostliny. Získávají poznatky o třídění odpadů.

2. Příprava pokrmů: Žáci se učí orientovat v základním vybavení kuchyně, technologické postupy přípravy jídla ve studené i teplé kuchyni, zásady racionální výživy, jak uspořádat jídelníček a menu, jak správně nakupovat a uskladňovat potraviny. Osvojují si základy správného stolování a dodržování zásad společenského chování. Jsou vedeni k návykům v oblasti hygieny, bezpečnosti při práci a poskytování první pomoci při drobném poranění.

Vyučovací metody volí pedagog dle obsahu učiva a jeho náročnosti. Je v jeho kompetenci zajistit potřebné suroviny, pomůcky, nářadí a prostředky. Činnosti jsou rozděleny tak, aby odpovídaly schopnostem žáků.

Teoretická výuka probíhá v kmenové učebně, kde se provádí instruktáže technologických postupů, opakování učiva a zápisy do sešitů. Praktická výuka se uskutečňuje v nově zrekonstruované cvičné kuchyňce, která je vybavena standardním kuchyňským inventářem: sporákem se sklokeramickou deskou, troubou na pečení, mikrovlnnou troubou, chladničkou, víceúčelovým robotem, kráječem na chleba a dalšími kuchyňskými elektrospotřebiči. Nezbytné je také vybavení nádobím, které tvoří hrnce, talíře, pánve, mísy apod. V zásuvkách jsou uloženy kuchyňské pomůcky např. nože, škrabky, cedníky, struhadla, naběračky atd. Ke cvičné kuchyni patří úklidový prostor na odkládání úklidových pomůcek a čisticích prostředků.

Pro většinu žáků je těžké uchovávat teoretické poznatky v paměti a následně prakticky aplikovat. Některé situace si může vybavit i díky pracovnímu listu, který měl grafickou podobu probíraného učiva.

3.1 Postup tvorby pracovních listů

Tvorba souboru pracovních listů probíhala v šesti fázích.

V první fázi byl proveden nestrukturovaný rozhovor s vyučující předmětu Práce v domácnosti, týkající se výběru tematických okruhů ke zpracování do souboru pracovních listů. Vzhledem k velkému zájmu vyučující o tuto didaktickou pomůcku bylo rozhodnuto o vypracování šesti pracovních listů:

Pracovní list č. 1: Bydlení - bytové prostory, jejich účel a vybavení

Pracovní list č. 2: Úklid - čisticí prostředky, úklidové pomůcky

Pracovní list č. 3: Nákup a uskladnění potravin

Pracovní list č. 4: Údržba oděvů - praní v pračce

Pracovní list č. 5: Pokojové rostliny

Pracovní list č. 6: Odpadové hospodářství - třídění odpadu

Dále bylo dohodnuto, že ke každému pracovnímu listu se vytvoří anotační list, jehož obsahem bude stručný popis úloh v pracovním listu, očekávaný výstup, klíčová slova a zdroje.

Ve druhé fázi proběhlo prostudování ŠVP pro PrŠJ se zaměřením na předmět Práce v domácnosti, včetně očekávaných výstupů (výukových cílů) ke zvoleným tématům, uvedeným v ŠVP konkrétní školy.

1. Bydlení - bytové prostory, jejich účel a vybavení. Výukový cíl: Žák je schopen vyjmenovat bytové prostory, zná jejich funkčnost a vybavenost.
2. Úklid - čisticí prostředky, úklidové pomůcky. Výukový cíl: Žák zná základní čisticí prostředky a úklidové pomůcky.
3. Nákup a uskladnění potravin. Výukový cíl: Žák rozlišuje základní druhy potravin a dokáže je zařadit do správného oddělení prodejny, zná základní zásady při nákupu, vyjmenuje druhy skladů a přiřadí k nim potraviny vhodné pro uskladnění.
4. Údržba oděvů – praní v pračce. Výukový cíl: Žák bude znát technologický postup praní prádla, symboly na prádle, prací prostředky a dokáže popsat základní části pračky.
5. Pokojové rostliny. Výukový cíl: Žák rozezná známé druhy rostlin do interiéru, bude znát, jak pečovat o pokojové rostliny a jaké pomůcky používat.
6. Odpadové hospodářství – třídění odpadu. Výukový cíl: Žák bude rozumět základním poznatkům o třídění odpadů, bude schopen určit barvu kontejnerů a správně roztrždit odpad.

Třetí fáze zahrnovala analýzu prací žáků a analýzu dostupných studijních materiálů k předmětu a k vybraným tématům. Vzhledem k tomu, že učebnice ani pracovní sešity do předmětu Práce v domácnosti pro tento typ škol nebyly vydány, bylo možné nahlédnout pouze do učebnic odborných učilišť a základních škol, využívaných pedagogem během dosavadní výuky. Dále byly k dispozici sešity bývalých absolventů školy, obsahující stručně psané poznámky, doplněné okopírovanými obrázky či vytištěným textem. Následné přímé pozorování žáků umožnilo zjistit, jaké úkoly zvládají bez obtíží a které jim pro změnu dělají problémy, do jaké hloubky je téma probíráno, jaké si žáci dělají do sešitu zápisy apod. Ze získaných skutečností vznikl přehledný souhrn učiva ke každému tématu.

Ve čtvrté fázi se uskutečnila vlastní tvorba pracovních listů. Formulace jednotlivých úkolů odpovídají výukovým cílům se zohledněním toho, pro jakou skupinu žáků jsou pracovní listy určeny z hlediska jejich náročnosti. Jedná se o pracovní listy, odpovídající nižším úrovním Bloomovy taxonomie výukových cílů, což je znalost a porozumění. Dle

náročnosti se jedná podle taxonomie Töllingerové o úlohy vyžadující pamětní reprodukci a úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatky. Stručný popis úloh, které obsahuje pracovní list, je uveden v anotačním listu.

Formát pracovního listu A4 je určen k jednostrannému tisku. Pro psaný text bylo zvoleno písmo „Times New Roman“, v pracovních listech se správným řešením bylo použito písmo Script MT Bold. Název pracovních listů je napsán černým tučným písmem o velikosti 18. Pro zvýraznění názvu a lepší orientaci je použita funkce „stínování“, a to v různobarevném provedení. Zadání úkolů je psáno černým tučným písmem o velikosti 16. Ostatní psaný text má velikost 12 – 13. Grafická úprava je doplněna obrázky, přičemž jsou použity pouze fotografie z vlastních zdrojů.

V páté fázi došlo k předložení vyhotovených pracovních listů konzultantce za účelem expertního posouzení a navrnutí případných změn. Ve finále bylo rozhodnuto o provedení následujících úprav:

- 1) vložení nabídky několika odpovědí do závorky ke zúžení žákova výběru u některých otázek
- 2) úprava velikosti menších fotografií ve prospěch většího formátu, což by vyloučilo chybování žáků z důvodu nejednoznačného či nepřesného grafického vyjádření
- 3) zvětšení vzdálenost mezi linkami z důvodu většího komfortu psaní u žáků, kteří používají pouze tiskací hůlkové písmo
- 4) vyhotovení pracovních listů se správným řešením

V závěrečné fázi proběhly úpravy pracovních listů dle připomínek konzultantky včetně doplnění všech pracovních listů správným řešením jednotlivých úloh.

Ve výuce mohou žáci s pracovním listem pracovat samostatně, ale i ve skupině žáků. Žák by měl při práci s pracovním listem vybrat a zakroužkovat správnou odpověď, vhodně doplňovat chybějící slova, vybarvovat správné tvrzení, přiřazovat pojmy k obrázkům, vyluštit tajenku, atd. Po jeho vyplnění je vhodné provést kontrolu společně s učitelem, čímž žáci získají ihned zpětnou vazbu. K ověření správnosti vypracovaných úkolů budou sloužit pracovní listy se správným řešením, které jsou součástí vyhotoveného souboru pracovních listů. Vzhledem k individuální úrovni schopností žáků se předpokládá, že některé úkoly zvládnou pouze s dopomocí asistenta či vyučujícího. Jde zvláště o žáky, kteří mají problémy se psaním či se špatnou orientací v textu. Pedagog může pracovat s těmito žáky i ústní formou.

4 Soubor pracovních listů

SOUBOR PRACOVNÍCH LISTŮ pro praktickou školu jednoletou

Vyučovací předmět:

PRÁCE V DOMÁCNOSTI

Autor: Jana Kovářová

Pracovní list č. 1: BYDLENÍ – BYTOVÉ PROSTORY, JEJICH ÚČEL A VYBAVENÍ

Anotace	<p>Pracovní listy slouží k procvičení, upevnění či ověření znalosti učiva o bydlení.</p> <p>Úkol č. 1: Žák doplní k obrázkům názvy místností.</p> <p>Úkol č. 2: Žák vybere a запиše vhodné vybavení místností.</p> <p>Úkol č. 3: Žák spojí čarou jednotlivé činnosti ke správným místnostem v bytě.</p>
Obor vzdělávání	PrŠJ
Název ŠVP	78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“.
Vyučovací předmět	Práce v domácnosti
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Očekávaný výstup dle ŠVP	Žák je schopen vyjmenovat bytové prostory, zná jejich funkčnost a vybavenost.
Klíčová slova	Bydlení, místnosti v bytě, vybavení bytu.
Použité zdroje	Obrázky byly pořízeny autorkou didaktického materiálu.

Pracovní list č. 1: BYDLENÍ – MÍSTNOSTI V BYTĚ

1. Napiš nad obrázek název místnosti

2. Vyber a zapiš, které vybavení do místnosti patří (kuchyňská linka, psací stůl, vana, noční stolek, lednička, televize, psací stůl, křeslo, kancelářská židle, psací stůl, umyvadlo, sprchový kout, botník, postele, televize).

3. Spoj čarou jednotlivé činnosti ke správným místnostem v domě.

OBÝVACÍ POKOJ

KUCHYŇ

DĚTSKÝ POKOJ

LOŽNICE

Sledujeme
televizi

Společně
trávíme volný

Připravujeme
jídlo

Spíme

Píšeme úkoly

Vaříme

Hrajeme si

Správné řešení.

Pracovní list č. 1: BYDLENÍ – MÍSTNOSTI V BYTĚ

1. Napiš nad obrázek název místnosti

2. Vyber a zapiš, které vybavení do místnosti patří (kuchyňská linka, vana, noční stolek, lednička, televize, psací stůl, křeslo, kancelářská židle, psací stůl, umyvadlo, sprchový kout, botník, postele, televize).

Obývací pokoj

- televize
- křesla

Kuchyň

- kuchyňská linka
- lednička

Ložnice

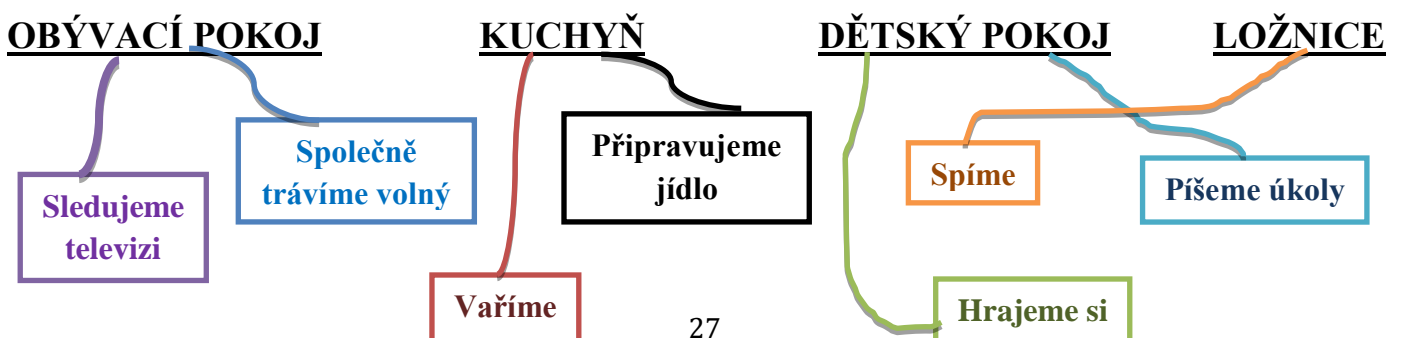
- noční stolek
- postele

Dětský pokoj

- psací stůl
- kancelářská židle

3. Spoj čarou jednotlivé činnosti ke správným místnostem v domě.

Pracovní list č. 2: ÚKLID – ÚKLIDOVÉ POMŮCKY A ČISTICÍ PROSTŘEDKY

<p>Anotace</p>	<p>Pracovní listy slouží k procvičení, upevnění či ověření znalosti učiva o úklidu.</p> <p>Úkol č. 1: Žák rozliší úklidové čisticí prostředky a pomůcky barevným kroužkováním Úkol č. 2: Žák vybere k jednotlivým činnostem správný čisticí prostředek a spojí je čarou Úkol č. 3: Žák vypíše k jednotlivým činnostem potřebné úklidové pomůcky</p>
<p>Obor vzdělávání</p>	<p>PrŠJ</p>
<p>Název ŠVP</p>	<p>78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“.</p>
<p>Předmět</p>	<p>Práce v domácnosti</p>
<p>Druh učebního materiálu</p>	<p>Pracovní list</p>
<p>Očekávaný výstup dle ŠVP</p>	<p>Žák zná základní čisticí prostředky a úklidové pomůcky</p>
<p>Klíčová slova</p>	<p>Úklid, úklidové pomůcky, čisticí prostředky.</p>
<p>Použité zdroje</p>	<p>MOŠNA, František. <i>Praktické činnosti pro 6. - 9. ročník základních škol: provoz a údržba domácnosti</i>. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-476-7.</p> <p>MARÁDOVÁ, Eva, Jana MARHOUNOVÁ, Evžen ŘEHULKA a Stanislav STŘELEČEK. <i>Kapitoly z rodinné výchovy: pro střední školy</i>. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-84-8.</p> <p>Obrázky byly pořízeny autorkou didaktického materiálu.</p>

Pracovní list č. 2: ÚKLID – ÚKLIDOVÉ POMŮCKY A PROSTŘEDKY

1. a) Modrou barvou zakroužkuj úklidové pomůcky.
b) Zelenou barvou zakroužkuj čisticí prostředky.

2. Vyber k jednotlivým činnostem správný čisticí prostředek a spoj čarou.

MYTÍ NÁDOBÍ

Leštěnka na nábytek (Diava)

ČIŠTĚNÍ UMYVADLA

Dezinfekční prostředek (Domestos)

DEZINFEKCE ZÁCHODOVÉ MÍSY

Čisticí tekutý prášek (Real)

MYTÍ PODLAH

Prostředek proti mastnotě (Jar)

OŠETŘENÍ NÁBYTKU

Čistič na dlažbu (Pronto)

3. Vypiš k činnostem potřebné úklidové pomůcky.

MYTÍ NÁDOBÍ: _____

VYSÁVÁNÍ: _____

MYTÍ OKEN: _____

ZAMETÁNÍ: _____

MYTÍ PODLAH: _____

UTÍRÁNÍ PRACHU: _____

Správné řešení.

Pracovní list č. 2: ÚKLID – ÚKLIDOVÉ POMŮCKY A PROSTŘEDKY

1. a) Modrou barvou zakroužkuj úklidové pomůcky.

b) Zelenou barvou zakroužkuj čisticí prostředky.

2. Vyber k jednotlivým činnostem správný čisticí prostředek a spoj čarou.

MYTÍ NÁDOBÍ

ČIŠTĚNÍ UMYVADLA

DEZINFEKCE ZÁCHODOVÉ MÍSY

MYTÍ PODLAH

OŠETŘENÍ NÁBYTKU

Leštěnka na nábytek (Diava)

Dezinfekční prostředek (Domestos)

Čisticí tekutý prášek (Real)

Prostředek proti mastnotě (Jar)

Čistič na dlažbu (Pronto)

3. Vypiš k činnostem potřebné úklidové pomůcky.

MYTÍ NÁDOBÍ: *houba na nádobí, drátěnka*

VYSÁVÁNÍ: *vysavač*

MYTÍ OKEN: *utěrka, stěrka, kbelík*

ZAMETÁNÍ: *smeták, smetáček, lopatka*

MYTÍ PODLAH: *kbelík, hadr na zem, mop*

UTÍRÁNÍ PRACHU: *prachovka, utěrka*

Pracovní list č. 3: NÁKUP A USKLADNĚNÍ POTRAVIN

Anotace	<p>Pracovní listy slouží k procvičení, upevnění či ověření znalosti učiva o nákupu a uskladnění potravin.</p> <p>Úkol č. 1: Žák přiřadí potraviny ke správnému oddělení. Úkol č. 2: Žák vybarví barevně pravdivá tvrzení o nákupu. Úkol č. 3: Žák zařadí potraviny tam, kde mají být uskladněné.</p>
Obor vzdělávání	PrŠJ
Název ŠVP	78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“.
Předmět	Práce v domácnosti
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Očekávaný výstup dle ŠVP	Žák umí rozlišit základní druhy potravin a dokáže je zařadit do správného oddělení prodejny, zná základní zásady při nákupu, vyjmenuje druhy skladů a přiřadí k nim potraviny vhodné pro uskladnění.
Klíčová slova	Nákup, uskladnění, lednička, mraznička, spíž
Použité zdroje	<p>SEDLÁČKOVÁ, Hana a Jan POTÁCEL. <i>Výživa a příprava pokrmů I: pro střední školy /zejména rodinné/</i>. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992, 94 s. ISBN 80-7168-021-4.</p> <p>MARÁDOVÁ, Eva. <i>Rodinná výchova: Výživa a příprava pokrmů</i>. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992, 127 s. ISBN 80-7168-007-9.</p> <p>Obrázky byly pořízeny autorkou didaktického materiálu, není-li uvedeno jinak.</p>

Pracovní list č. 3: NÁKUP A USKLADNĚNÍ POTRAVIN

1. Přiřaď potraviny ke správnému oddělení: jogurt, salám, sirup, chléb, párek, vánočka, smetana, vecka, mléko, tvaroh, jablko, mrkev, rohlík, šunka, kuře, džus, limonáda, voda, rajče, pomeranč

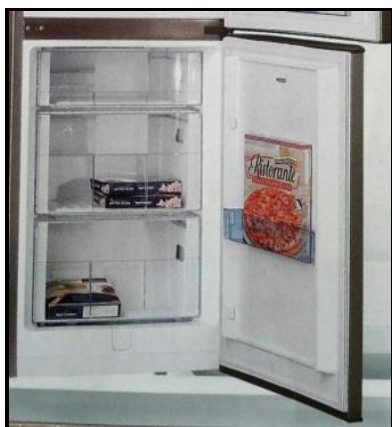
MLÉČNÉ VÝROBKY	MASO, UZENINY	PEČIVO	NÁPOJE	OVOCE, ZELENINA

2. Pravdivá tvrzení vybarvi zeleně.

PEČIVO SI V OBCHODĚ OSAHÁME A MŮŽEME JE VRÁTIT ZPĚT.
POKUD CHCEME PEČIVO OSAHAT, BEREME SI IGELITOVÉ RUKAVICE.
DATUM SPOTŘEBY NEKONTROLUJEME.
KUPUJEME I PLESNIVÉ OVOCE VE SLEVĚ.
NAKOUPENÉ POTRAVINY SE MUSÍ DOMA IHNED VHODNĚ USKLADNIT.
KONTROLUJI, ZDA NENÍ POŠKOZENÝ OBAL.
SLEDUJEME DATUM SPOTŘEBY NA OBALU.

3. Zapiš potraviny tam, kde mají být uskladněné: kakao, sýr, zmrzlina, vejčička, mražená zelenina, cukr, mouka, salám, mražená ryba, mléko, káva, mražené kuře

MRAZNIČKA

LEDNIČKA

SPÍŽOVÁ SKŘÍŇ

Správné řešení.

Pracovní list č. 3: NÁKUP A USKLADNĚNÍ POTRAVIN

1. Přiřaď potraviny ke správnému oddělení: jogurt, salám, sirup, chléb, párek, vánočka, smetana, veka, mléko, tvaroh, jablko, mrkev, rohlík, šunka, kuře, džus, limonáda, voda, rajče, pomeranč

MLÉČNÉ VÝROBKY	MASO, UZENINY	PEČIVO	NÁPOJE	OVOCE, ZELENINA
<i>jogurt</i>	<i>salám</i>	<i>chléb</i>	<i>sirup</i>	<i>jablko</i>
<i>smetana</i>	<i>párek</i>	<i>vánočka</i>	<i>džus</i>	<i>mrkev</i>
<i>mléko</i>	<i>šunka</i>	<i>veka</i>	<i>limonáda</i>	<i>rajče</i>
<i>tvaroh</i>	<i>kuře</i>	<i>rohlík</i>	<i>voda</i>	<i>pomeranč</i>

2. Pravdivá tvrzení vybarvi zeleně.

PEČIVO SI V OBCHODĚ OSAHÁME A MŮŽEME JE VRÁTIT ZPĚT.
POKUD CHCEME PEČIVO OSAHAT, BEREME SI IGELITOVÉ RUKAVICE.
DATUM SPOTŘEBY NEKONTROLUJEME.
KUPUJEME I PLESNIVÉ OVOCE VE SLEVĚ.
NAKOUPENÉ POTRAVINY SE MUSÍ DOMA IHNED VHODNĚ USKLADNIT.
KONTROLUJI, ZDA NENÍ POŠKOZENÝ OBAL.
SLEDUJEME DATUM SPOTŘEBY NA OBALU.

3. Zapiš potraviny tam, kde mají být uskladněné: kakao, sýr, zmrzlina, vajíčka, mražená zelenina, cukr, mouka, salám, mražená ryba, mléko, káva, mražené kuře

MRAZNIČKA

zmrzlina
mražená zelenina
mražená ryba
mražené kuře

LEDNIČKA

sýr
vajíčka
salám
mléko

SPÍŽOVÁ SKŘÍŇ

kakao
cukr
mouka
káva

Pracovní list č. 4: ÚDRŽBA ODĚVŮ - PRANÍ V PRAČCE

Anotace	<p>Pracovní listy slouží k procvičení, upevnění či ověření znalosti učiva o údržbě oděvů – praní v pračce.</p> <p>Úkol č. 1: Žák očísluje, jak jde po sobě prací postup. Úkol č. 2: Žák zapíše, co znamenají symboly na prádle. Úkol č. 3: Žák přiřadí správně popis pračky. Úkol č. 4: Žák rozliší druhy pracích prostředků.</p>
Obor vzdělávání	PrŠJ
Název ŠVP	78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“.
Předmět	Práce v domácnosti
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Očekávaný výstup dle ŠVP	Žák bude znát technologický postup praní prádla, symboly na prádle, prací prostředky a dokáže popsat základní části pračky.
Klíčová slova	Praní, pračka, prací postup, symboly na prádle, prací prostředky
Použité zdroje	<p>KOCIÁNOVÁ, Ludmila. <i>Praktické činnosti pro 1. - 5. ročník základních škol</i>. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-441-4.</p> <p>Obrázky byly pořízeny autorkou didaktického materiálu, není-li uvedeno jinak.</p>

Pracovní list č. 4: ÚDRŽBA ODĚVŮ – PRANÍ V PRAČCE

1. Očísluj, jak jde po sobě prací postup.

Zvolíme vhodný prací program a zapneme pračku

Prádlo roztřídíme podle barev a materiálu a dáme do pračky

Vyprané prádlo pověsíme na sušák

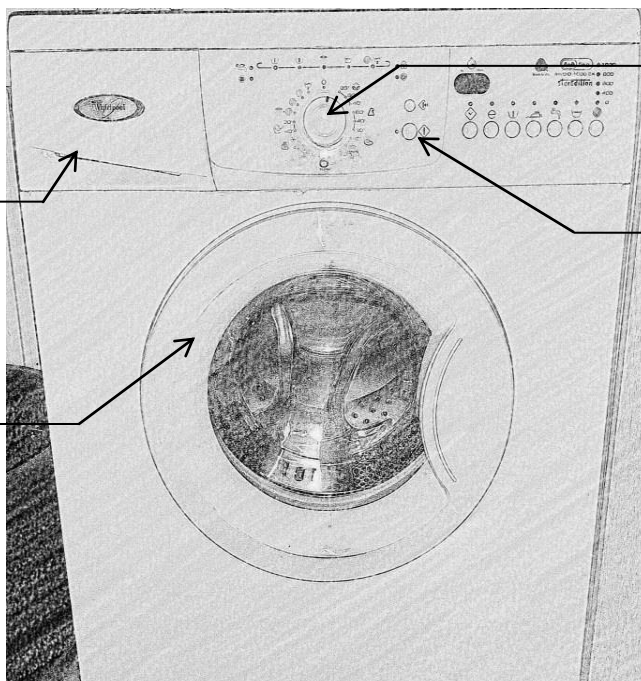
Do přihrádky dáme prací prostředek a aviváž

2. Co znamenají symboly na prádle? Odpověď vyber ze závorky.

(Výběr: výrobek se nesmí prát, výrobek prát při teplotě nejvýše 30°C, výrobek prát jen ručně)

3. Napiš na linky popis pračky: buben, násypka, START, volič programů

4. Jak rozdělujeme prací prostředky?

T ___ U ___

P ___ Š ___

Správné řešení

Pracovní list č. 4: PRANÍ PRÁDLA

1. Očísluj, jak jde po sobě prací postup.

3. Zvolíme vhodný prací program a zapneme pračku
1. Prádlo roztřídíme podle barev a materiálu a dáme do pračky
4. Vyprané prádlo pověsíme na sušák
2. Do přihrádky dáme prací prostředek a aviváž

2. Co znamenají symboly na prádle? Odpověď vyber ze závorky.

- výrobek lze prát při teplotě nejvýše 30°C

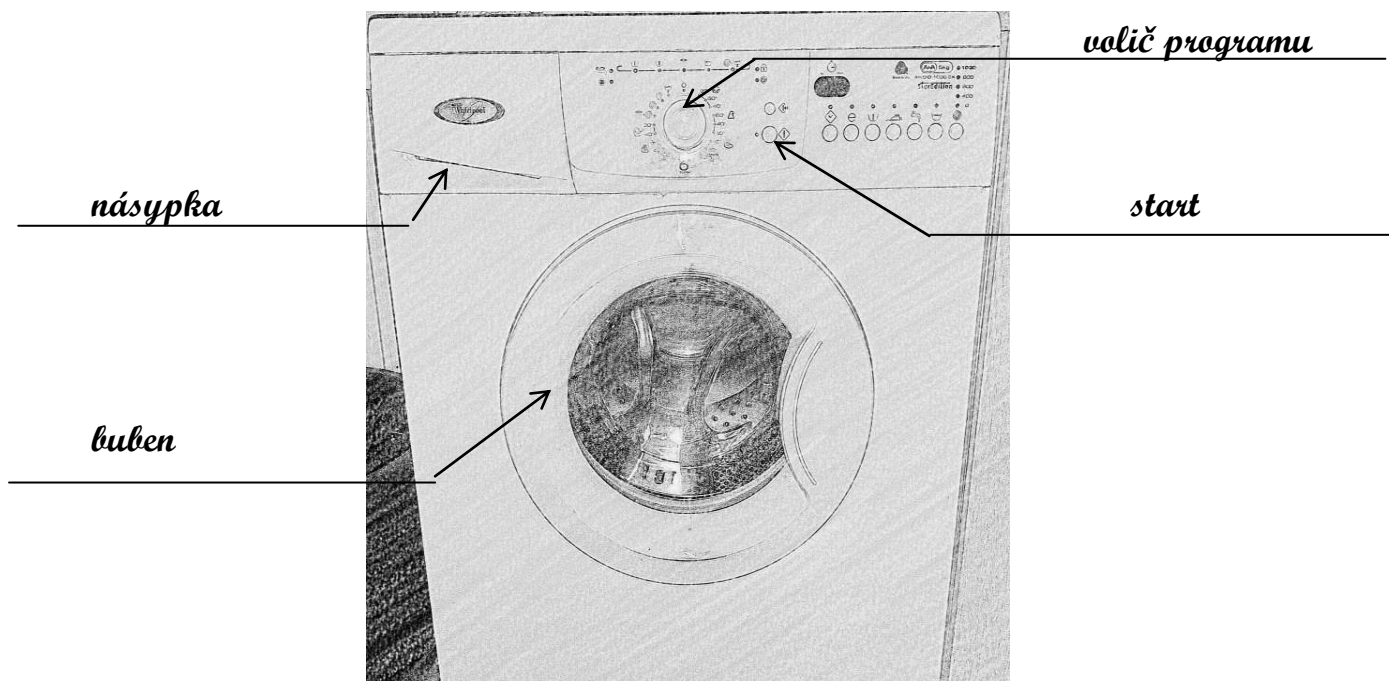
- výrobek prát jen ručně

- výrobek se nesmí prát

(Výběr: výrobek se nesmí prát, výrobek prát při teplotě nejvýše 30°C, výrobek prát jen ručně)

3. Napiš na linky popis pračky: buben, násypka, START, volič programu

4. Jak rozdělujeme prací prostředky?

TEKUTÉ

PRÁŠKOVÉ

Pracovní list č. 5 – POKOJOVÉ ROSTLINY

Anotace	<p>Pracovní listy slouží k procvičení, upevnění či ověření znalosti učiva o pokojových rostlinách.</p> <p>Úkol č. 1: Žák přiřadí názvy rostlin k obrázkům. Úkol č. 2: Žák vybere a barevně označí, co je správné dělat při péči o pokojové rostliny. Úkol č. 3: Žák spojí čarou pomůcky a činnosti tak, jak k sobě patří při péči o pokojové rostliny.</p>
Obor vzdělávání	PrŠJ
Název ŠVP	78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“.
Předmět	Práce v domácnosti
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Očekávaný výstup dle ŠVP	Žák rozezná známé druhy rostlin do interiéru, bude znát, jak pečovat o pokojové rostliny a jaké pomůcky používat
Klíčová slova	Zalévání, kypření, hnojení, přesazování, rosení, péče o listy
Použité zdroje	<p>FRIEDMANN, Zdeněk. <i>Pěstitelské práce: praktické náměty pro výuku tematického okruhu Svět práce</i>. Praha: Raabe, 2011. Dobrá škola. ISBN 978-80-86307-34-3.</p> <p>Obrázky byly pořízeny autorkou didaktického materiálu, není-li uvedeno jinak.</p>

Pracovní list č. 5 – POKOJOVÉ ROSTLINY

1. Přiřaď názvy rostlin k obrázkům: palma, fialka, kaktus, vánoční hvězda.

2. Vybarvi zelenou barvou, co je správné dělat při péči o pokojové rostliny.

Diagram showing various plant care actions in boxes:

- Hnojit
- Přesazovat
- Kypřit
- Lámat
- Fénovat
- Hubit
- Otrhávat zdravé listy
- Zalévat
- Rosit
- Odstraňovat oschlé listy
- Vonět sprejem
- Přelévat
- Krájet
- Utírat prach na listech
- Zakrývat dekou

3. Spoj čarou, co k sobě patří při péči o pokojové rostliny.

ZALÉVÁME

KYPŘÍME

ODSTRAŇUJEME LISTY

HNOJÍME

ROSÍME

PŘESAZUJEM

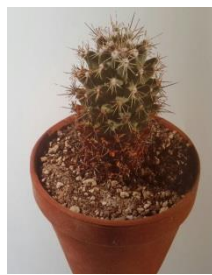
Správné řešení

Pracovní list č. 5 – POKOJOVÉ ROSTLINY

1. Přiřaď názvy rostlin k obrázkům: palma, fialka, kaktus, vánoční hvězda.

fialka

kaktus

palma

vánoční hvězda

2. Vybarvi zelenou barvou, co je správné dělat při péči o pokojové rostliny.

Hnojit	Přesazovat	Kypřit	Lámat	Fénovat
Hubit	Otrhávat zdravé listy	Zaléva	Utírat prach na listech	Rosit
Odstraňovat oschlé listy	Vonět sprejem	Přelévát	Krájet	Zakrývat dekou

3. Spoj čarou, co k sobě patří při péči o pokojové rostliny.

ZALÉVÁME		KYPŘÍME
ODSTRAŇUJEME LISTY		HNOJÍME
ROSÍME		PŘESAZUJEME
		
		
		

Pracovní list č. 6: TŘÍDĚNÍ ODPADU

Anotace	<p>Pracovní listy slouží k procvičení, upevnění či ověření znalosti učiva o třídění odpadu.</p> <p>Úkol č. 1: Žák vybarví správnou barvou kontejner. Úkol č. 2: Žák přiřadí odpad do správných kontejnerů. Úkol č. 3: Žák vyluští křížovku.</p>
Obor vzdělávání	PrŠJ
Název ŠVP	78-62-C/01 s názvem: „Škola pro život 1“.
Předmět	Práce v domácnosti
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Očekávaný výstup dle ŠVP	Žák bude rozumět základním poznatkům o třídění odpadů, bude schopen určit barvu kontejnerů a správně roztřídit odpad.
Klíčová slova	Odpad, kontejnery, recyklace
Použité zdroje	<p>KROTKÝ, Jan, Václav, MANĚNA a Martina, MANĚNOVÁ. <i>Provoz a údržba domácnosti</i>. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 2012, 76 s. ISBN 978-80-875-5315-2.</p> <p>Obrázky byly pořízeny autorkou didaktického materiálu, není-li uvedeno jinak.</p>

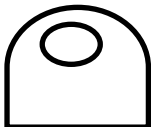

Pracovní list č. 6: TŘÍDĚNÍ ODPADU

1. Vybarvi kontejnery správnou barvou.

2. Přiřaď odpad do správných kontejnerů (sklenice, letáky, kelímky, karton od mléka, klávesnice, sešity, slupky, střepey, PET lahve, kalkulačka, ohryzek, krabice od džusu).

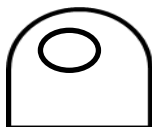
SKLO- směs

_____

_____

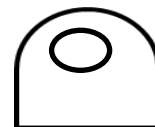
PAPÍR

_____

_____

BIO ODPAD

_____

_____

ELEKTRO

_____

_____

PLASTY

_____

_____

3. Zpracování odpadů na nové materiály se nazývá _____.
(Odpověď nalezněš v tajence.)

1.

1.				Í			
2.	O						
3.			B				
4.		E					
				5.	O		
		6.	K				
7.			U				
8.		K					E
9.			T				

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvoření souboru pracovních listů pro praktickou školu jednoletou do předmětu práce v domácnosti.

Po nastudování odborné literatury, po rozhovoru s vyučujícím a na základě znalosti podmínek výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v konkrétní škole vznikl soubor šesti pracovních listů. Tento soubor koresponduje s vytyčenými vzdělávacími cíli ke konkrétním tématům dle ŠVP. Ke každému pracovnímu listu náleží anotační list a pracovní list se správným řešením. Produkce probíhala dle zásad tvorby pracovních listů.

Tato didaktická pomůcka bude sloužit pedagogům i žákům k procvičování i upevňování učiva a bude motivovat k další práci. Dle rozhovoru s vyučující je tento soubor vyhovující a nebude se muset již jakkoliv upravovat. V příloze č. 3 jsou ukázky již vyplněných pracovních listů od žáků PrŠJ.

Bakalářská práce byla pro mě velkým přínosem. Získala jsem nové poznatky, které jistě zúročím ve své praxi. Potěšila mě pozitivní odezva ze strany vyučující, která by se mnou ráda spolupracovala na další tvorbě PL, které doplní tento vzniklý soubor.

Vzhledem k uvedeným faktům považuji cíl své bakalářské práce za splněný.

ZKRATKY

SVP – Speciální vzdělávací potřeby

ŠVP – Školní vzdělávací program

RVP – Rámcový vzdělávací program

IVP – Individuální vzdělávací plán

PL – Pracovní listy

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

PPP – Pedagogicko – psychologická poradna

SPC – speciálně – pedagogická centra

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

1. BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: texty k distančnímu vzdělávání*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2007, 247 s. ISBN 978-80-7315-158-4
2. BENDOVIÁ, Petra a Pavel ZIKL. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 140 s. ISBN 978-80-247-3854-3.
3. ČERNÁ, Marie. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008, 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.
4. FRANIOK, Petr. *Vzdělávání osob s mentálním postižením: (inkluzivní vzdělávání s přihlédnutím k žákům s mentálním postižením)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 9788073681500.
5. FRIEDMANN, Zdeněk. *Pěstitecké práce: praktické náměty pro výuku tematického okruhu Svět práce*. Praha: Raabe, 2011. Dobrá škola. ISBN 978-80-86307-34-3.
6. FRÝZOVÁ, Iva. Pracovní list nejen v přírodovědném vzdělávání. *Komenský*, Brno: Masarykova univerzita, 2014, roč. 139, 01/2014, s. 48 - 54. ISSN 0323-0449.
7. JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí*. 1. vyd. Praha: D + H, 2009, 158 s. ISBN 978-80-87295-00-7.
8. KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika: sekundární škola*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0217-3.
9. KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 258 s. ISBN 978-80-247-4502-2.
10. KOCIÁNOVÁ, Ludmila. *Praktické činnosti pro 1. - 5. ročník základních škol*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-441-4.
11. KROTKÝ, Jan, Václav MANĚNA a Martina MANĚNOVÁ. *Provoz a údržba domácnosti*. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 2012, 76 s. ISBN 978-80-875-5315-2.
12. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2012, 164 s. ISBN 978-80-262-0052-9.
13. LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 97 s. ISBN 978-80-244-2489-7.

14. MARÁDOVÁ, Eva, Jana MARHOUNOVÁ, Evžen ŘEHULKA a Stanislav STŘELEČEK. *Kapitoly z rodinné výchovy: pro střední školy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-84-8.
15. MARÁDOVÁ, Eva. *Rodinná výchova: Výživa a příprava pokrmů*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992, 127 s. ISBN 80-7168-007-9.
16. MICHALÍK, Jan. Speciální školy a zařízení. In *Speciální pedagogika*. RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. 2. vyd., dopl. a aktualiz. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 313 s. ISBN 80-244-0873-2.
17. MOŠNA, František. *Praktické činnosti pro 6. - 9. ročník základních škol: provoz a údržba domácnosti*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-476-7.
18. OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1360-4.
19. PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013, 483 s. ISBN 978-80-262-0456-5.
20. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání praktická škola jednoletá*. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2009. 51 s. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_-_PRS_-I.pdf>.
21. RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. 2. vyd., dopl. a aktualiz. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 313 s. ISBN 80-244-0873-2.
22. SEDLÁČKOVÁ, Hana a Jan POTÁČEL. *Výživa a příprava pokrmů I: pro střední školy /zejména rodinné/*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992, 94 s. ISBN 80-7168-021-4.
23. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.
24. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. ISBN 978-80-247-1733-3.
25. ŠVEC, Vlastimil. *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 178 s. ISBN 80-210-1937-9.
26. ŠVP pro praktickou školu jednoletou, *Škola pro život 1*. 78-62-C/01
27. UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 135 s. ISBN 978-80-7367-764-0.

28. VALENTA, Milan a Petr PETRÁŠ. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s mentálním postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012 a, 108 s. ISBN 978-80-244-3380-6.
29. VALENTA, Milan a Petr PETRÁŠ. *Metodika práce se žákem s mentálním postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012 b, 149 s. ISBN 978-80-244-3311-0.
30. VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 402 s. ISBN 978-80-247-1734-0.
31. Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, in: *Sbírka zákonů České republiky*, 2005, částka 20, s. 503–508, ISSN 1211-1244.
32. *Zákony V/2016: sborník úplných znění zákonů pro státní správu, veřejnou správu a školství*. Český Těšín: Poradce, 2003-. ISSN 1802-8306.
33. ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-7367-326-0.
34. ZIKL, Pavel. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011 a, 112 s. ISBN 978-80-247-3856-7.
35. ZIKL, Pavel. *Využití ICT u dětí se speciálními potřebami*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011 b, 127 s. ISBN 978-80-247-3852-9.
36. ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 239 s. ISBN 978-80-247-4590-9.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Tematický plán předmětu Práce v domácnosti

➤ Září

Provoz a údržba v domácnosti:

- Byt a jeho funkce, bytové prostory, jejich účel, vybavení
- Základní požadavky na zařízení bytu
- Domácí práce v průběhu dne

Příprava pokrmů:

- Zásady hygieny a bezpečnosti při práci s potravinami
- Důležitá telefonní čísla
- Základní vybavení kuchyně
- Dodržování bezpečnosti při používání spotřebičů (el. sporák, ruční šlehače, ...)
- Příprava pomazánek dle vlastního výběru – např. sýrovo – tvarohová, rybičková, vaječná, ...

➤ Říjen

Provoz a údržba domácnosti:

- Jednoduché pracovní operace a postupy
- Organizace práce
- Uspořádání věcí v domácnosti

Příprava pokrmů:

- Zásady správného stolování a společenského chování
- Úprava stolu k různým příležitostem, ozdobné prvky
- Příprava ovocného a zeleninového salátu

➤ Listopad

Provoz a údržba domácnosti:

- Pracovní pomůcky a prostředky, jejich funkce a využití

Příprava pokrmů:

- Denní režim, výživa jako složka životosprávy
- Stravovací a pitný režim
- Zásady zdravé výživy
- Příprava polévky dle vlastního výběru – např. bramborová, zeleninová, čočková

➤ Prosinec

Provoz a údržba domácnosti:

- Udržování čistoty a pořádku – mytí skleněných předmětů, utírání prachu, údržba nábytku, umývání nádobí, úklid nádobí do kuchyňských skříněk, mytí podlah, mytí oken, mytí a dezinfekce hygienických zařízení

Příprava pokrmů:

- Potravin: charakteristika a rozdělení poživatin, výběr a nákup potravin
- Skladování a hygiena potravin
- Příčina kažení potravin
- Příprava hlavního pokrmu dle vlastního výběru

➤ **Leden**

Provoz a údržba domácnosti:

- Druhy úklidu, čisticí prostředky a úklidové pomůcky

Příprava pokrmů:

- Skladba potrawy: brambory, zelenina, ovoce, luštěniny, obiloviny, mléčné výrobky, maso
- Příprava moučnicku dle vlastního výběru např. třená buchta, perník, závin, ...

➤ **Únor**

Provoz a údržba domácnosti:

- Obsluha základních technických prostředků používaných v domácnosti
- Bezpečná obsluha spotřebičů, bezpečnost a ochrana zdraví

Příprava pokrmů:

- Hospodárnost při zacházení s potravinami
- Příprava jednoduchého hlavního menu dle vlastního výběru

➤ **Březen**

Provoz a údržba domácnosti:

- Údržba oděvů a textilií
- Praní v pračce a ruční praní
- Třídění prádla, sušení prádla, úklid prádla
- Drobné opravy, přišívání knoflíků

Příprava pokrmů:

- Tvorba jídelníčku
- Pečení velikonočního beránka

➤ **Duben**

Provoz a údržba domácnosti:

- Druhy rostlin do interiéru
- Ošetřování pokojových rostlin (přesazování rostlin)
- Sušení rostlin a aranžování květin

Příprava pokrmů:

- Tvorba vlastních receptů, využití kuchařských knih
- Příprava pohoštění pro návštěvu

➤ **Květen**

Provoz a údržba domácnosti:

- Odpadové hospodářství

Příprava pokrmů:

- Příprava surovin – vážení, odměřování, hrnkování
- Příprava pohoštění na oslavu

➤ **Červen**

Závěrečné zkoušky

Příloha č. 2 - Školní očekávané výstupy

Práce v domácnosti

Výstupy - žák bude:	Učivo
Provoz a údržba domácnosti	
<ul style="list-style-type: none"> - znát možnosti bydlení -bytové prostory, funkčnost a vybavenost	<ul style="list-style-type: none"> - byt a jeho funkce, bytové prostory, jejich účel, vybavení - základní požadavky na zařízení bytu - domácí práce v průběhu dne
<ul style="list-style-type: none"> - používat jednoduché pracovní postupy a techniky	<ul style="list-style-type: none"> - jednoduché pracovní operace a postupy - organizace práce - uspořádání věcí v domácnosti
<ul style="list-style-type: none"> - vybrat vhodné nástroje, přístroje a nářadí, bezpečně s nimi zacházet	<ul style="list-style-type: none"> - pracovní pomůcky a prostředky, jejich funkce a využití
<ul style="list-style-type: none"> - provádět jednoduchý úklid domácnosti - znát základní čisticí prostředky a úklidové pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - udržování čistoty a pořádku-mytí skleněných předmětů, utírání prachu, údržba nábytku, umývání nádobí, úklid nádobí do kuchyňských skříněk, mytí podlah, mytí oken, mytí a dezinfekce hygienických zařízení - druhy úklidu, rozvrh úklidových prací
<ul style="list-style-type: none"> - bezpečně zacházet se základními čisticími prostředky - pracovat s běžnými domácími přístroji a provádět jejich údržbu	<ul style="list-style-type: none"> - úklidové a čisticí prostředky - obsluha základních technických prostředků používaných v domácnosti - bezpečná obsluha spotřebičů, bezpečnost a ochrana zdraví
<ul style="list-style-type: none"> - zvládnout základní údržbu oděvů a prádla - pečovat o pokojové rostliny - využívat pokojové květiny k výzdobě bytu	<ul style="list-style-type: none"> - údržba oděvů a textilií, praní v pračce, ruční praní, třídění prádla, sušení prádla, úklid prádla - drobné opravy, přišívání knoflíků..... - drobné domácí údržbářské práce - druhy rostlin do interiéru, - ošetřování pokojových rostlin (přesazování rostlin....) - sušení rostlin a aranžování květin
<ul style="list-style-type: none"> - získat základní poznatky o třídění odpadů	<ul style="list-style-type: none"> - odpadové hospodářství - kontejnery na odpad

Příprava pokrmů	
<ul style="list-style-type: none"> - orientovat se v základním vybavení kuchyně 	<ul style="list-style-type: none"> - základní vybavení kuchyně
<ul style="list-style-type: none"> - bezpečně obsluhovat základní spotřebiče 	<ul style="list-style-type: none"> - dodržování bezpečnosti při používání spotřebičů (elektrický sporák, ruční šlehače...)
<ul style="list-style-type: none"> - dodržovat zásady správného stolování - dodržovat zásady společenského chování u stolu 	<ul style="list-style-type: none"> - zásady správného stolování a společenského chování - úprava stolu k různým příležitostem, ozdobné prvky, příprava správného nádobí....
<ul style="list-style-type: none"> - dodržovat zásady zdravé výživy 	<ul style="list-style-type: none"> - denní režim, výživa jako složka životosprávy, stravovací a pitný režim, zásady zdravé výživy
<ul style="list-style-type: none"> - rozlišit základní druhy potravin - zařadit do správného oddělení prodejny - znát základní zásady při nákupu - vhodně skladovat potraviny 	<ul style="list-style-type: none"> - potraviny: charakteristika a rozdělení poživatin, výběr a nákup potravin - skladování a hygiena potravin - příčina kažení potravin - skladba potravy: brambory, zelenina, ovoce, luštěniny, obiloviny, mléčné výrobky, maso - hospodárnost při zacházení s potravinami - zdravotní rizika z potravy
<ul style="list-style-type: none"> - dodržovat základní hygienické a bezpečnostní předpisy při práci - poskytnout první pomoc při drobném poranění a přivolat pomoc při závažnějším poranění 	<ul style="list-style-type: none"> - zásady hygieny a bezpečnosti při práci s potravinami - důležitá telefonní čísla
<ul style="list-style-type: none"> - příprava jednoduchého pohoštění - příprava jednoduchých pomazánek 	<ul style="list-style-type: none"> - příprava pomazánek dle vlastního výběru (rybí, masová, tvarohová...)
<ul style="list-style-type: none"> - příprava ovocného a zeleninového salátu 	<ul style="list-style-type: none"> - příprava salátů dle vlastního výběru (jablkový, míchaný, zeleninový, mrkvový, hlávkový...)
<ul style="list-style-type: none"> - příprava jednoduchého hlavního menu 	<ul style="list-style-type: none"> - příprava hlavního menu dle vlastního výběru - polévka- zeleninová, čočková.... - hlavní pokrm- těstoviny se sýrem, brambory a uzeninou, obalovaný salám, brambor - saláty - zeleninové - moučník - třená buchta, perník, jablkový závin...
<ul style="list-style-type: none"> - orientovat se a využívat recepty při vaření 	<ul style="list-style-type: none"> - tvorba vlastních receptů, využití kuchařských knih - příprava surovin- vážení, odměřování, hrnkování

Příloha č. 3 – Vyplněné pracovní listy

Pracovní list č. 2: ÚKLID – ÚKLIDOVÉ POMŮCKY A PROSTŘEDKY

1. a) Modrou barvou zakroužkuj úklidové pomůcky.

b) Zelenou barvou zakroužkuj čisticí prostředky.

2. Vyber k jednotlivým činnostem správný čisticí prostředek a spoj čarou.

MYTÍ NÁDOBÍ

ČIŠTĚNÍ UMYVADLA

DEZINFEKCE ZÁCHODOVÉ MÍSY

MYTÍ PODLAH

OŠETŘENÍ NÁBYTKU

Leštěnka na nábytek (Diava)

Dezinfekční prostředek (Domestos)

Čisticí tekutý prášek (Real)

Prostředek proti mastnotě (Jar)

Čistič na dlažbu (Pronto)

3. Vypiš k činnostem potřebné úklidové pomůcky.

MYTÍ NÁDOBÍ:

houbička, drátěnka

VYSÁVÁNÍ:

vysavač

MYTÍ OKEN:

klelík, hadřík, ušerka

ZAMETÁNÍ:

smetáček lopatka, smeták

MYTÍ PODLAH:

mop, klelík, smeták, hadra

UTÍRÁNÍ PRACHU:

klelík, hadřík

Pracovní list č. 3: NÁKUP A USKLADNĚNÍ POTRAVIN

1. Přiřaď potraviny ke správnému oddělení: jogurt, salám, sirup, chléb, párek, vánočka, smetana, veka, mléko, tvaroh, jablko, mrkev, rohlík, šunka, kuře, džus, limonáda, voda, rajče, pomeranč

MLÉČNÉ VÝROBKY	MASO, UZENINY	PEČIVO	NÁPOJE	OVOCE, ZELENINA
jogurt	salám	chléb	sirup	jablko
smetana	párek	vánočka	džus	mrkev
mléko	šunka	veka	limonáda	rajče
tvaroh	kuře	rohlík	voda	pomeranč

2. Pravdivá tvrzení vybarvi zeleně.

PEČIVO SI V OBCHODĚ OSAHÁME A MŮŽEME JE VRÁTIT ZPĚT.
POKUD CHCEME PEČIVO OSAHAT, BEREME SI GELITOVÉ RUKAVICE.
DATUM SPOTŘEBY NEKONTROLUJEME.
KUPOJEME I PLESNIVÉ OVOCE VE SLEVĚ.
NAKÓUPENÉ POTRAVINY SE MUSÍ DOMA IHNEĎ VHODNĚ USKLADNIT.
KONTROLUJI, ZDA NENÍ POŠKOZENÝ OBAL.
SLEDUJEME DATUM SPOTŘEBY NA OBALU.

3. Zařaď potraviny tam, kde mají být uskladněné: kakao, sýr, zmrzlina, vajíčka, mražená zelenina, cukr, mouka, salám, mražená ryba, mléko, káva, mražené kuře

MRAZNIČKA

zmrzlina
mražená zelenina
mražená ryba
mražené kuře

LEDNIČKA

sýr
vajíčka
salám
mléko

SPÍŽOVÁ SKŘÍŇ

kakao
cukr
mouka
káva